

Innspill til kultursektorens arbeid med klima og miljømessig bærekraft

Standard Norge ber departementet vurdere bruk av standarder som et verktøy for å nå mål for klima og bærekraft i kultursektoren. Standard Norge kan ved behov utdype innspillet i et eget møte med departementet.

Om Standard Norge

Standard Norge utvikler og forvalter standarder, det vil si normer som er utarbeidet av komiteer av eksperter på forskjellige fagfelt, og som tjener som felles referansepunkt for private aktører og offentlige myndigheter. Konkret utvikles standardene gjennom en konsensusprosess innenfor det internasjonale standardiseringssystemet med utgangspunkt i standardiseringsorganisasjonene ISO (internasjonal) og CEN (europeisk), der Standard Norge representerer Norge.

Standard Norge er en nøytral organisasjon og kan som sådan ikke ta direkte stilling til politiske mål. Derimot er standardene vi forvalter et viktig virkemiddel for å oppnå de målene samfunnet setter seg.

Bruk av standarder i kultursektoren

Selv om Standard Norge ofte forbindes med standarder som løser tekniske problemer, har vi en rekke standarder som er relevante for kultursektoren. Dette kan være standarder på humanistiske fagområder, som for eksempel klarspråk og dokumentasjonsforvaltning, men også mer generelt, for eksempel innen ledelse og bærekraft. Standard Norge bidrar også med utvikling av norsk fagterminologi.

Kultursektoren kan benytte eksisterende og kommende standarder for å oppnå mål på områdene klima og miljømessig bærekraft. De fleste standardene er generelle og kan brukes av alle virksomheter, både private og offentlige. I tillegg er det utarbeidet en standard for bærekraftige arrangementer som er svært relevant for kultursektoren.

Terminologiarbeid

Et velutviklet språk er ikke bare et ønskelig kulturgode, men også en infrastruktur som er en forutsetning for samfunnets eksistens og stabilitet. Miljø, bærekraft og sirkulærøkonomi er ikke noe unntak. Den grønne omstillingen i Norge er avhengig av at

en faglig begrunnet begrepsdannelse kommer til uttrykk på norsk. Her kan standardiseringsorganisasjoner spille en viktig rolle.

Det fastsettes årlig mellom 1000 og 1500 nye norske standarder i regi av Standard Norge. Vel 97 % av disse standardene er utviklet internasjonalt. Disse fastsettes i hovedsak som Norsk Standard i engelsk språkdrakt, men Standard Norge oversetter også til norsk 1,5–3,0 % av de internasjonalt utviklede standardene som fastsettes som Norsk Standard. Hvilke standarder som oversettes til norsk avhenger av hvordan SN vurderer etterspørsel, tilgjengelig finansiering og kapasitet til fagkontroll.

Et eksempel er den pågående utgivelsen av tre nye standarder for sirkulær økonomi:

- ISO 59004 Sirkulær økonomi — *Terminologi, prinsipper og veiledning for implementering*
- ISO 59010 Sirkulær økonomi — *Veiledning for omstilling av forretningsmodeller og verdinettverk*
- ISO 59020 Sirkulær økonomi — *Måling og vurdering av sirkularitet*

Standard Norge har siden 2021 fått årlig støtte fra Kultur- og likestillingsdepartementet til «arbeidet med oversettelse og tilgjengeliggjøring av standarder og terminologi på bokmål og nynorsk». Midlene «er gitt for å bygge opp under de språkpolitiske målene om å bruke, utvikle og styrke bokmål og nynorsk, jf. side 82 i Prop. 1 S (2022–2023)».

Standard Norge foreslår at Kultur- og likestillingsdepartementet bidrar til å sikre at et effektivt og faglig forsvarlig begrepsapparat utarbeides og får kulturell gjennomslagskraft i det norske samfunnet. Dette kan gjøres i form av arrangementer (f.eks. begrepsdebatt, utstillinger som tematiserer sirkularitet m.m.) eller publikasjoner (f.eks. støtte til verk som populariserer terminologi og begrepsapparat på området).

Som et ledd i dette ber Standard Norge om at støtten til arbeidet med norsk fagterminologi opprettholdes og utvides, ikke bare når det gjelder støtten til Standard Norge, men også andre viktige aktører på terminologi og språkteknologiområdet, som for eksempel den nasjonale termportalen ved Universitetet i Bergen, Nasjonalbiblioteket og NTNU.

Standarder med relevans for grønn omstilling

Under har vi tatt frem noen relevante standarder som benytte av virksomheter innen kultursektoren. Standard Norge mener at standardene kan benyttes av langt flere kulturvirksomheter og gjennom dette bidra til en grønn omstilling av sektoren.

Miljøledelsesstandarder:

ISO 14001 *Miljøledelse – den store miljøledelsesstandard som brukes av større virksomheter* – link <https://standard.no/fagomrader/miljostyring---iso-14000/>

ISO 50001 *Energiledelse* - Energiledelse dreier seg om samspillet mellom mennesker, teknologi og organisasjon. Link <https://standard.no/fagomrader/energiledelse/>

ISO 41001 *Fasilitetsstyring* - ISO 41001 kan brukes i enhver organisasjon, både offentlig og privat, og omfatter hele verdikjeden fra bestiller til leverandør. Den er et verktøy for de som vil utvikle og forbedre prosessene sine. Link

<https://standard.no/fagomrader/fasilitetsstyring/iso-41001-ledelsessystemer-for-fasilitetsstyring-fm/>

Under utarbeidelse: ny ledelsesstandard for FNs bærekraftsmål, i regi av ISO

Bærekraftsstandarder som er relevante for kultursektoren:

NS-ISO 20400 *Bærekraftige innkjøp* – gjør bærekraftige valg til en naturlig del av innkjøpsprosedyren i hele organisasjonen. I tillegg til å styrke bedriftens omdømme bidrar standarden til å nå FNs bærekraftsmål. Link

<https://standard.no/fagomrader/barekraftige-innkjop/barekraftige-innkjop/>

NS-ISO 20121 *Ledelsessystemer for bærekraftige arrangementer — Krav og veiledning* – tilbyr veiledning og beste praksis for å administrere arrangementer av alle størrelser. Standarden tar hensyn til både økonomi, miljø og samfunn. Link

<https://standard.no/fagomrader/barekraftige-arrangementer---iso-20121/>

Standard Norge ber departementet vurdere bruk av standarder som et verktøy for å nå mål for klima og bærekraft i kultursektoren. Dette kan gjøres ved at virksomheter i kultursektoren som mottar støtte fra staten eller andre offentlige etater blir bedt om å gjøre seg kjent med å at i bruk relevante standarder for å oppnå miljøforbedringer. Standard Norge kan utdype innspillet i et eget møte med departementet.

Vennlig hilsen

Åse Lunde

Direktør Energi, bærekraft og teknologi